

Николай Ковачев /В. Търново/

С ОБЕДИНЕНИ СИЛИ ДА ТЛАСНЕМ ТОПОНИМИЧНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ

НАПРЕД
/Изказване/

Уважаеми Колеги,

Похвална е инициативата на секция "Ономастика" при Института за български език, БАН - София и на Центъра по българска ономастика при Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" да се организира и проведе тази първа кръгла маса по състоянието и проблемите на нашата ономастика. Според мене в духа на започналото преустройство това ще даде възможност да направим преценка за постигнатото у нас в областта на ономастиката и да набележим мерки по нерешените теоретични и практически проблеми и задачи и като обединим усилията си, да започнем планово и целенасочено тяхното бъдещо решаване. Тъй като в доклада си взех отношение по състоянието и проблемите на българската антропонимия, тук накратко ще се спра върху нашата топонимия, зоонимия и астронимия.

Изминаха 45 години от победата на Социалистическата революция в България, нашата наука, и по-специално езиковедството и ономастиката, постигнаха видими завоевания както по създаването на кадри от специалисти, така и по разработката на многобройни научни проблеми от различни дялове на езиковедската ни наука. За съжаление, набелязваният план в областта на българската ономастика по цялостното събиране, обработване и публикуване на топонимията ни още не е осъществен; от запланираните за разработване 99 монографии с топонимията на бившите наши околии са издадени само десетина. Причината за това е, може би, че усилията на топонимистите не бяха планово обединени; без здраво централно ръководство, ние работихме повече индивидуално, по собствени предпочитания. Напоследък се появи и разнобой в методологията на разработката на събраните материали. Недостатъчно се водеше за отпечатването на обсъдените вече монографии; редица разработки, влезли в плана на Издателството на БАН, стоят замразени. Още не сме привели в известност събраните от терена местни имена-топоними,

конто се намират в картотеките на Софийския, Великотърновския и Пловдивския университет, в Шуменския и Благоевградския институт, в някои наши областни музеи и у отделни наши краеведи.

Около кръглата маса би трябвало да обменим мисли и по въпросите на нашата теоретична ономастика /топонимия и антропонимия/, в чиято област, струва ми се, ние все още недостатъчно работим.

Разрешавам си накратко пред вас да споделя какво до сега сме извършили в областта на топонимията в Центъра по ономастика при нашия, Великотърновски университет. Още с откриването на университета /първоначално като Висш педагогически институт/ във връзка с допускането на изпит по общо езикознание на студентите се възлагаше като домашна задача да съберат и представят топонимията от землището на отделно селище в страната; основан беше в 1965 г. Кръжок по ономастика и се отпечатаха "Насоки за разработка на домашни, курсови и дипломни работи по ономастика" /ВГ, 1967, 1980, 1983 г./. Кръжочниците по ономастика по време на летни експедиции планово и организирано събраха топонимията от басейна на р. Янтра; от отделни дипломанти бяха проучени топонимите в различни околии и бяха защитени над 140 дипломни работи. По линията на Научноизследователския сектор при ВТУ беше разработена темата "Езиково-поселищни отношения в басейна на р. Янтра в светлината на топонимията", а във връзка с нея се разработиха монографиите: "Местните имена във Великотърновско", "Местните имена в Дряновско" и "Местните имена в Беленско" от Николай Ковачев; "Местните имена в Павликенско" от Недялка Иванова и "Местните имена в Горнооряховско" от Мария Ангелова-Атанасова. Предадена е за печат и монографията "Географските имена в Ловешки окръг" на Н. Ковачев и "Местните имена в Павликенско" на Н. Иванова.

В центъра по ономастика /обединяващ Касинета и Проблемната научноизследователска лаборатория по българска ономастика/ е създадена значителна картотека за бъдещи "Речник на народните географски термини в България"; поставено е начало на картотека върху "Имената на селищата в България", на картотека за народните названия на звездите и съзвездията - астронимите; за имената на улиците и площадите в нашите градове; за народните названия на ветровете, за имената на водните съдове /лодки,

кораби, параходи/, за имената на нашите учебни заведения и читалища; налице е огромен архив по зоонимия - имената на домашните животни в личните и държавните стопанства. В тази насока в Центъра по ономастика към ВТУ събирателската дейност продължава; тя очаква видима подкрепа от ръководството на ВТУ, за да прерасне в планова научноизследователска дейност.

Бъв връзка с провеждането на кръглата маса по ономастиката ние очакваме да се засегнат и следните проблеми и въпроси:

1. Какво трябва да се предприеме, за да се приведат в известност досега събраните материали по топонимия у нас; имаме предвид Секцията по ономастика при ИБЕ, Центъра по ономастика при ВТУ, картотеките в Софийския и Пловдивския университет, в Шуменския и Благоевградския институт.

2. Каква организационна дейност трябва да се извърши, за да се досъбере топонимията от всички селища на страната, като не се гледим от временни съображения за нейния езиков произход и старинност. В тази насока да се помисли за възможността да се привлекат в помощ наши учители и музейни работници по места.

3. Да се обсъди въпросът за създаване на колектив от езиковеди-топонимисти, географи и диалектолози за разработване на Речник на народните географски термини в българската езикова територия.

4. Да започне подготовка за Исторически речник на селищните имена в България.

5. Да се приеме Програма за разработка на български топонимичен атлас.

6. Да се разработи и издаде Речник-справочник за пещерите и пропастите и техните имена в България.

7. Да се издаде Речник на народните названия на звездите и съзвездията в България - астронимите.

8. В няколко тома да се издаде Речник на старинните топоними в България, при положение че не могат да се издадат всички монографии по бивши околии.

9. Да се изгради редакционен и работен състав по изготвяне на Библиография на българската ономастика, обхващаща проучванията до 1990 г.

Бих искал да обърна внимание и върху въпроса, че трябва да се намерят възможности за навременно отпечатване на приети-

те от Института за български език монографии по ономастика, като в поредицата "Българска ономастика" годишно да излизат поне по 2 работи. На две години в тази поредица да се издават и специални сборници от материали и проучвания.

На нашата първа кръгла маса е необходимо и да изберем Национален съвет по ономастика, който да организира, планира и ръководи цялата дейност по ономастика в страната.

В предложенията за решения да се включи като точка и организирането и провеждането на Първа национална конференция по българска ономастика през 1991 г., на която да присъствуват географи, музейни работници, краеведи и учители, проявяващи интерес към един или друг клон /дял/ на ономастиката. Великотърновският университет предлага домакинството си, тъй като в плана за научната му дейност има точка за подобна конференция.

Уважаеми Колеги,

Може би не ви се сторят много поставените от мене въпроси, но тъй като ние за пръв път се събираме така организирано, необходимо е да чуем кой от какви въпроси и проблеми се възмуща, какви предложения иска да направи, за да стигнем до някои общи решения и с колективни усилия да тласнем към изпълнение ономастичните проучвания в страната.
